

Trascendencia de la Moral
en l'art

Verament una cosa és la moral i
altra cosa és l'art. Però si totes les
coses del món tenen relació, si totes
tenen un engranatje que sotmetent
les gerarquies més ~~basses~~ a les més baixes
~~les~~ altes, si tot és un va-i-ve d'a-
traccions i repulsió; si tots els éssers
menys humans, per a ésser verament
tals, han d'obeir a una llei superior
que sagella l'augmenta gerarquia de
l'home per sobre els éssers que'l
rodejen, no hi pot haver dubte que
la llei moral treballa per dintre i
per fora a l'ésser admesa o rebut-
jada per el lliure albir; no es
pot dubtar que la seva influència,
més o menys evident, es reflecteix
en el caràcter de l'obra humana,
que la sagellara amb una digni-
tat més important com més ~~vivida~~
i intensa sigui la seva influència.

Hui dia llei moral dia virtut dia
 abnegació, noblesa i puresa d'in-
 tencions, alta valoració del senti-
 ment, noble ardidera amorosa
 tot lluminosa orde i harmonia
 de la intel·ligència equilibri
 de facultats, moviment propi
 i un envers la perfecció. I tot
 això que és de la llei moral
 n'és l'ànima de l'obra artís-
 tica no pot dubtar que la fa re-
 splendent d'una alta dignitat, que
 la fa plena d'una noblesa, d'una
 forta unió, d'una pura amorosi-
 tat, d'una llei transcendent que
 l'aixeca a una categoria in-
 finitament més enllà de les obres ar-
 tístiques, mancades o per influència
 d'aquest temps de la virtut moral.
 Aquest sentit del transcendent de la
 moralitat en l'art és el que jo
 voldria fer palès en aquest men-

assaig de discurs estètic. No m'hi
 ha guara atrevit veure el prou insistent
 de l'alta personalitat qui e's quida de
 ra i rectora d'aquesta institució no
 bilíssima de la nostra terra. Valgui
 doncs per escusa de la meua gorodica
 a aquest meu sentiment de respec
 te i veneració, que quasi m'o
 bliga com en un cas d'obe
 diència.

Éls que som artistes i els que
 encara que no'n vinguin senten
 l'art amb venerència, sabem
 tots que l'art de la bellesa és
 com una col·lisió inesfahle, un en
 cis que s'en camina que
 en els moments que hi estem
 presos

ed²⁷ domina i²⁷; ed²⁷ en porta. ^{ed²⁷}
~~ed²⁷ domina i²⁷; ed²⁷ en porta.~~
~~ed²⁷ domina i²⁷; ed²⁷ en porta.~~
es, sense pricions internes. Es fo
blit de tota cosa; no es memoria,
es present d'una present i actual be-
lla realitat. Es l'oblit de tota co-
sa en la pricio d'una activitat
interior que dona un goig ines-
ble a tot el nostre esser. Es una
especie d'equilibri inflammat, d'un
benestar il·luminat, q²⁷ com una
ascensió lleugera, sense esforç; q²⁷ com
un afinament i depuració de totes
les nostres facultats; una cura tota
espiritual, principalment, però que
també; hi identifiquen tots els
nostres sentits, a mi em sembla
que quan la bellera es domi-
na el cos s'irradia, en certa
manera, de la virtut de l'har-
monia eucera. Intel·ligència
i cor i sentits per una sola
unitat en la revolada; una u-
nitat que enra no tot, a la vegada

es beuix una cosa nova; s'enten
i se sent, però d'una manera
diferent de quan les facultats no
estan unides. Es com si les facul-
tats ~~apuntades~~ de l'ajuntament
de totes les facultats i naixés
vorrit una facultat única, po-
tent i regina. La bellesa pren
tot l'honre ^{el port} ~~portant~~ la a una
unitat suprema,

(Però) la bellesa al fer-se humana
^{adquirisc} pren modalitats diferents; i encarna
en nosaltres mateixos i pren tot
els nostres caires més íntims. No
vean tots els artistes de la faeri
mateixa, i fins els que copren la
bellesa de l'obra creada no la
copren pas en la mateixa forma.
Tan certà es a ^{príncipi} ~~aquell~~ ^{explicar} ~~els~~
culistes que ^{dir que} ~~es~~ ^{algos} ~~rep~~ ^{es rep} pren
la forma del recipient. Baixa

del cel, la bellera; perquè si del
 cel no les baixada, d'on vindria?
 Però, com que ella és amor, es con-
 forma i es fa nostra amb nosal-
 tres i es fa nostra intimament;
 Ella i humanitza, i a nosaltres
 ens encela. És ella virtut ma-
 revellera, no és egoista. És ma-
 re amorosa que es fa nina amb
 els lletets i juga amb ells amb
 mots innocents i rialles clares,
 i gestos graciosos que l'amor
 omple d'un sentiment transcendent.

Verament, la bellera així com
 presa, així sentida, em pot
 dir que; repara de les lleis
 de la moral? Aquesta puri-
 ficadora i alliberadora, a
 questa i il·luminació de tot el
 nostre ésser, aquest aliment

ara augmentant i profund, ara
 rient, ara plorant, ara jecant
 ara pregant. En aquests diferents
 matius i la bellesa és pura, la
 moral ~~no~~ ^{mai} ni inspira, ~~per~~ ^{mai}
 la contra. Si les passions que
 dicten l'obra artística no con-
 talentes per la insania, si les
 sensibilitats que ~~la~~ modulen no
^{pot} aspirarades per la baixa sensua-
 litat, i la petulancia no en-
 guessa i resaca la morbidesa
 de les formes i prima la vicinal
 espontaneïtat. L'obra artísti-
 ca resta bella i pura, i per tan-
 eficaç per a despertar el senti-
 ver sentit estètic. És dir, mentre
 l'obra artística no contraria la llei
 moral, restarà llesitimonament bella.

L'art doncs cal que visca moral
 encara que ell no visca la moral. I ho

me és una unitat sobirana, i Déu
 en guardi de desescuadermar-lo
 per peces menudes, i en a
 questa unitat el què resideix son
 esser és la llei suprema per la
 qual és el que és, l'home.

I aquesta llei moral flou en
 deix en tots els actes de l'ho
 me ^{trascendeix} d'una man
^{de} evident per tan en l'obra
 d'art humana. De tal mane
 ra que com més alta és
 l'obra d'art, com més su
 blim i més en penetra i en
 admira, si ho observem, ven
 rem que és perquè més preu
 en el sentit etern de la mo
 ralitat. I així és d'observar
 en els grans genis que tot el

Mon a clauura i his en les ma-
teixes produccions comparables d'un
mateix gran artista.

Per a demostrar-vos aquestes veri-
tats, jo que soc músic, dels grans
gènis de la música i de les llurs
obres vull prendre els exemples.
Sigui el primer un mestre
que ~~te sempre~~ viu sempre en
les seves obres en un ambient
serè, equilibrat; que la seva ins-
piració brolla com aigua fresca
d'una fontana conserola, que
d'un mestre que la seva abundo-
sa fontana no sortia mai
dehors dels límits d'unes formes
perfectes d'equilibri encara
que riques dels més variats ma-
tisos. Us vull parlar primer
del mestre anomenat: pare de la
simfonia, de Franz Joseph Haydn.

11
Home honest, religiós profundament, qui
al final de les seues composicions ~~en~~
escriu ~~la~~ ^{afirmava} la crena ^{te} (cristia-
na amb un Gloria Deo, Haydn és
el músic que en la seua obra
hi traspuja més la presen-
cia i unitat de la natura. Ell mirava
la vida placidament; sentia el goig
de viure amb la seua confiança
en Deu i en la pau de la seua
bona consciència. No pujava mai
a les cimites del sublim; no
penetrava en les regions del misteri
del més enllà; no s'espanta-
va en les desgracies de la vida;
sempre serè, sempre content, la
seua música vibra i abunda
fresca i espontània, meravellosa-
ment estructurada i refinada,
porta en l'ànim ~~que~~ de qui l'as-
colta tota una joia en con-
tentament, una satisfacció ple-
nament estètica, però també com-
pletament moral. S'hi sent el

geis del viure confiant, i hi
 sent la fe amb la ma de Déu
 que sobre moraltes i'esten, en quan
 da i en mouen. I hi sent el tort
 de la natura amb les seves pes-
 cors sempre renadives i vir-
 ginals. allò és art, un gran art
 que porta humilitat i viros i a-
 legria verse de nequits estranys
 i d'en caparrements de l'arrell. El
 sentits i hi recreen; la ^{opra} briga
 del camp representa el nostre
 doler, la verdor dels prats a
 lo gran el nostre al, fins sembla
 que la dolcor de la fruita rega-
 la laborosament les nostres bones;
~~no obstant~~ ~~generalment~~ allò esent vida
 és caritat; allò arrenca d'un
 estat completament moral del
 nostre ^{artístic} creador.

El sentiment cristià d'Haydn
 és al·lucinat directament en els seus
 oratoris „La Creació“ i „Les Estacions“
 les seves dues obres capdals. —

En aquestes obres Haydn 13

No s'acurria pas d'útil. Ell sempre
és el mestre, però via per l'ar-
gument de les obres, via també
per esser comportes ~~deter obres~~
en l'edat madura, quan el
tràmit d'aquesta vida a l'altra
l'ovira ja pròxim, elles, sense
deixar de posseir la presor i
espontaneïtat que reellen l'ins-
piració del mestre, serveixen ^{sovint} un
sentit religiós, una dolça gra-
vetat, un sentiment d'adoració i
d'agraïment al ^{bon} Déu ^{creador de tota cosa,} de la natura,
una unció amorosa, un sentiment
de pietat i de natura a la vegada,
un sentiment tot franciscà, que
penetra, en alegre i en acur-
la. En "Les Estacions" són un
himne al bon viure, al
viure sa i honest al mig
de la naturalesa, en tot canvi
sempre ^{nov} que porten aquella ve-
güela característica de costums

14
i tradicions propies de cada temps
de l'any, però el tot agra En cada
quadro, en cada episodi hi trova-
ren el veure sa i honest i
na alegria desperta, lliure,
no pas contrinuda, forta
però serena, bona, cristiana. En
la última part, en l'"Hivern"
l'home es posa més seriós,
hi ven en el temps fred l'i-
matge del final de la vida, i
tota una dolça melangia i en des-
pren que no tarda en reaccio-
nar amb amb un himne d'es-
perança en la glòria futura,
un himne a la immortalitat i
viosa. "La Creació" està composta
sobre els primers capítols del Gènesi,
glossats per aries i versos angèlics.
Tota l'obra té una suavitat, una an-
ció sorprendadora. Tota ella té un
sentit d'adoració humil a
la ma ubèrrima del Creador.
Del estat d'ànim de l'autor al com-
pondre aquesta obra en ^{en} bona mostra

el mateix amb les paraules que
retreuen els seus biògrafs "Abans
d'arribar a la meitat de la meua
composició", deia, "vaig observar
que aquesta era ben recixida,
mai no havia estat jo tan per-
vent devot com durant el temps
de compondre "La Creació". ^{puja} ~~Doncs~~
tot el dia feia les meues oracions
a genollat ^{Des a demanar} demanant a Déu que
m'atorgués ~~la~~ força per acabar
feliçment l'obra... Tot el plaç
temperament d'Haydn afinat en-
cara per una emoció profunda es
mostra en aquella música que
descriu i gloria la narració
bíblica de l'origen de Terra i cel.
Verament l'obra serveix tota ella
aquella preson típica de l'autor,
aquella alegria bona, a quell
ritme vital de natura; fins
i entretén en descriure els
primers moviments i vèrits

de les cores creades; però en tot,
 en recitats, cants i himnes, i
 en els fragments simfònics, hi
 domina una espècie de dig-
 nitat religiosa, un equilibre
 excel·lent, una emoció sorprenden-
 ra que transporta l'ànim en
 una adoració profunda, que
 és ben bé un reflex de l'estat
 primer, d'innocència, de quan
 el ~~pecat~~ ^{mal} verí del pecat ^{encara} no
 havia malmès la nostra na-
 tura. En l'última part del
 poema, Adam i Eva ~~can-~~ can-
 ten amorosits en l'agraï-
 ment al bon Déu creador, i
 en l'amor de l'una a l'altre
^{dintre} en la claretat d'un sentiment
 puríssim. Tot el temps ~~sa~~, equi-
 librat, noble i secund, viu i
 cançons de Haydn, tota la sensa-
 clonalitat d'home, de cristià
 està compès i sublimat en

En aquests dos oratoris, obres capdella
 d'aquest gran músic, que digna-
 ment és considerat com un dels
 pares de les grans formes moder-
 nes de l'art universal de la mui-
 ca, d'aquest mestre d'una
 inspiració i maneres que reflex-
^{evidentment} ~~tenen~~ ^{tenen} tots cançons de la moral
 més pura. Si Haydn hagués estat
 un escèptic i un dissolut, un ar-
 tista amant de passions turbu-
 lentes i amador de les disbauxes,
 es compren que tals obres haurien
 pogut sorgir del seu
 cor i inservi? No és pel fruit
 que haurien de conèixer l'arbre?
 Si l'art és vibració de tot (i ho
 veu com ho ha de reflectir la
 modalitat de la seva ànima i la
 vida que l'ha modelada?

Anem a un pla més alt de
 l'art ~~musical~~ de la música; posem
 a una categoria de més plenitud

i intencitat, d'una intuïció hu-
 mana més transcendent, a l'act^o d'un
 mistic al qual p^o més plenament
 exp^o ~~se~~ pot aplicar la lluminosa
 definició de la bellesa que do-
 na Gant Jomàs en parlar de
 la producció artística, el "verbum
cordis". Tant Jomàs diu que és
 el "verbum cordis", el deuquatre
 de l'artista no és res més que
 el "verbum cordis". I real-
 ment en Mozart verament és
 el cor qui parla, intuïnt i ex-
 pressant la bellesa. En ell és el a-
 mor qui parla canta, l'amor en
 les formes més pures i qua-
 rioses. El cor és el gran in-
 tuïdor en l'artista. Ell per
 l'amor transcendeix al lloc de
 la natura i fins al lloc de
 l'inevitable; per la forma del
 cor és ve l'enlluernament
 de la bellesa i és el cor el fe
 pur, si l'esperit no està en un
 volat per d'aptos i excepcions, si
 l'ànima brilla en una fe, llavors

del cor reessa una vida lluminosa plena de gràcia i de benitat, de serenor i dolcesa. Tal és la música de Mozart. No hi ha art que expressi més ^{gràcia} candor, i més tendresa, més amor enlluernat en la més alta perfecció de formes. Natura tota musical i tota amorosa. Un gran infant d'ànima pura que per la música, que és substància del seu ésser, introïeix la dolcor de la bellesa i el caràcter ^{en} de les especificacions de la bellesa i l'harmonia del fons de l'ésser. El candor, la pureza i l'amor és la trilogia angelical que vetllen, guien i informen l'harmoniosa relació d'aquest geni.

Quin rediment hi havia al fons de l'ànima de l'artista? Qui ves, aïgues, regaren aquesta natura en l'edat primera? Quin vasell portava la seva ànima? Quines lleis governaven el seu lliure arbitri? Mozart era un creient ingenu. La seva ànima bona, la seva sensibilitat exquisida es modularen en els sentiments cristians que'ls seus pares

passeien. Com una prova de la
 bona moralitat del nostre mistic es-
 colten el que escrivia al seu bon
 pare quan a l'edat de vinti-
 sis anys prengué la determina-
 ció de pendre estat de matrimo-
 ni enamorat com estava de la
 filla d'un copista en casa del
 qual havia estat a dispesa. La
 naturalesa, deia, parla en mi
 tan alt com en qualsevol altre,
 fins amb més força que en el
 temperament, quollers. Però jo no
 puc portar-me com els homes de
 la meua edat, i una banda tinc
 l'esperit massa sincerament re-
 ligiós, tinc massa honestetat
 massa amor al pròxim per a
 rebuldrar a en sangrar una in-
 nocenta criatura, i altra bon-
 da, la meua estimo ^{cap} la meua va-
 luet per a que l'aventuri
 en un començ equivoc.
 Tant i Ademés no puc viure
 davant Déu que fins avui
 no tinc de cap caiguda,
 de acusar-me)

É amb aquesta pureza, amb la seva
ingenuïtat d'infant, amb la intui-
ció de son gran cor, amb la claretat
de la seva ànima, que Mozart trans-
formava els textos, més superficials,
i lleugers, els arguments, més in-
consistentes i les paraules, més glo-
lles, en cants i harmonies, les
més candoroses, vessant gràcia i
tendresa exquisida, redimint
tota dolentaria, ennoblint tota tra-
gèdia, ~~significant~~ ^{significant} tota grande-
za amb oblluminacions cor-
dialíssimes. Fou molt iove en-
cara veient acostar-se-li la mort
corpòria a quell Requiem on hi
hau pasine, d'una pietat inesca-
ble. ^{algun} La ma de l'infant el corpa
pren; l'ambient del seu art
i intensifica d'una gravetat
comprenedora, però no obstant la
gràcia, o quella gràcia tan morante
ana, que porta aquella dolcor
tan noble, no'l deixa pas ni

en les pàgines terribles del Dies
irae. Es que sentia la veu de Jesús
que deia « deixen venir a mi
els infants, que d'ells es el reg-
ne dels Cel^s... » J. Morant ^{era} un
gran i noble infant.

Potser algu' diria que la bondat
de Morant i del seu art era cora-
pment natural; Que a quell
Qui ~~es troba~~ era un incoscient
que es troba amb el gran do
d'una gran i noble natura. Jo
a aquest ^{mai} diria que l'home vol
deixar^{mai} d'esser un esser moral
que encara que aixi fos ^{el cas de pinyolat}
provaria que la bondat noblesa i
moralitat ^{via o no consciencia} donen a l'artista geni-
i al seu art un tremp i una
categoría altíssima una quali-
tat sublimadora de perfecció il-
luminosa. (~~Quan informem la na-
tura d'un geni.~~)

Peró posem si es plan, a un
altre ^{gran artista} ~~geni~~ ben conscient de la

Moralitat, del deure humà de la bondat; d'un geni que el seu art no significa res més que una lluita aferrissada en honor de la virtut moral, de la bondat entre els homes, en honor de l'ascens de l'home ~~en~~ vers la divinitat. Aquest geni s'anomena: Beethoven.

Pera mi la característica de Beethoven no és altra que l'esforç d'una potent i nobilíssima naturalesa contra la prova i les baixeres de la vida, el combat de l'ideal contra la baixa realitat, de l'amor contra l'egoisme, la lluita de la fe contra l'escepticisme. Si Mozart era un gran infant que al passar pel ^{1er} geni cançoner i per tota malura es transformava en bonesa, Beethoven era un gran home d'un temps moral fortíssim ~~per~~ tempestejat pel bufarut ~~des~~ idealisme, xocs de la seva època. Era una gran

24
natura i una gran ànima que
reacciona contra'l mal, era un
gran cor al·lunyat de amor, era
un esperit profund que sentia
l'enyorança de l'infinit que in-
crida. Mai en ell no s'hi troba l'aroma
aquesta deesa de tant intel·lectual,
del dia. Tot en ell és sinceritat, tot
en ell veemencia cordial. La seva
música sovint crida i tempesta,
sovint contempla i extasia, a
voltes ~~exalta~~ ^{clama} victàries, triomfadores,
a voltes senglota i plora les il·lu-
sions perdudes. Mes quan en ell
l'esperit domina, quan la seva à-
nima canta «quell tant de l'infinit
que tota finició supera, allavors és
quelcom del diví el que sentim,
un sentiment tan humaníssim,
que va tan endins, que es trans-
forma i es eleva en a quell ine-
fable d'una realitat suprema.
allavors el cant ^{és} presència, és ado-
ració, és purificació, enllumenada
i consolació profunda.

El nostre estimat mestre Nicolau ha
~~escrit de "grosse paraule"~~ i el com més els
 homes depurin els sentiments pro
 fis, més comprendran i estimaran
 Beethoven; el sentiran més seu.
 I això és certíssim. La seva mui-
 rica és una proclamació fervent
 del seu sentiment i del seu amor
 de la bondat i de la moralitat. Al
 tres grans artistes han expandit aquest
 sentiment i aquest amor com en
 un bell joc de necessitat natural
 en ells, en una afirmació pacifi-
 ca, en una placides d'una calma
 olímpica; ell els ha proclamat
 en lluita contra el món que's
 voltava, els ha ~~els~~ aclamat
 amb un fervor d'apòstol arho-
 rat. Ell no fa art per l'art; ell
 amb les seves obres conta la tra-
 gèdia de la seva ànima en les
 adversitats, la dolor punyidora
 en les seves il·luminacions caigudes,
 la pau amorosa del seu cor,
 el seu afany del bé i de la
 harmonia entre els homes, seu

mint ho tot, purificant ho tot en la
 seva obra magna de la sublim "Missa
 Solemnis". En aquesta obra a
 redós de Crist, a l'ombra de la
 bondat divina hi plora, hi riu,
 hi prega i hi adora, tot superat
 en una angusta grandesa. Hi recor-
 da els sofriments que l'han llatzerat,
 contemplant les agonies divines del
 Home-Deu, hi frueix la pan de la
 Eucaristia per ell gustada i asaborida
 en la pan de l'"Agnus Dei". Hi pre-
 ga humilment amb accents
 nobilitissims en els Kyries i en
 "Miserere nobis". Hi adora en
 contemplació profunda en el
 misteri august de l'Encarnació.
 Hi genera tràgicament en la
 visió dolorosa de la passió; i els
 cantos de victòria en la Resurrecció
 i els extasis de la vida futura
 s'han contats ^{amb} en una elevació,
 amb uns transports de pura joia
 amb una penetració espiritual,
 amb un arrebament d'un senti-
 ment verament divinal.

Jat l'ideal de Beethoven, tot el sentit de la seua obra, tota la seua heroicitat de joquera crepitant cridant amor i consolat i iera pura, tot el seu clam evocador de la felicitat engorçada troba en la «Missa Solemnis» la finalitat deguda, tots els conflictes la magna resolució definitiva. Crist, el bon Déu fet germí nostre i en aquest cas, com sempre, l'aclariment de l'enigma del nostre ésser, del nostre ~~suavellí~~ personatí per la terra de tota vida i per tan de tot el procés culturador del geni, Beethoven heroi de la bondat, acaba la seua obra premiat per Déu amb el do del capítol de la Veritat pastora-dora, en la seua «Missa Solemnis».

Volem una prova més evident de la transcendència de la moral en l'art?

Perquè Beethoven podia ésser i igualment un gran geni essent informat de males passions, podia

fer trontollar el nostre esperit
 de cantant. nos es sentits a les mor-
 bideses sensuals amb la força de la
 seva imaginació i amb la seva
 sensibilitat a sucs, a no tenir en
 la seva ànima un tremp tan poder-
 rós del deure i de la moralitat;
 Però el seu art hauria aleshores
 baixat de categoria, tota la noblesa
 que'l circumda ^{i el penetra} hauria dissipat,
 en hauria admirat i fins arro-
 gat en sentiments turbulents
 i malaltissos, però l'encant més
 penetrant de la seva música hau-
 ria desaparegut; les seves formi-
 dables explosions que ara ens domi-
 nen tot ennoblint-nos, allavors pot-
 rer en haurien aterrat però deixant
 nos un resast amarc en nostres
 sentits, i un profund aclaparament
 en la nostra ànima; i si tanta ha
 gués estat la seva depravació, ni
 gués hauria la seva genialitat, hau-
 ria afeïgada en la truculència
 maliciosa. Perque si existeixen o-
 bres d'art que malgrat un elevat de

dolenteria que tanquen els commouen
a estones i els admiren, no és pas
per ^{algunes} qualitats mal ranes, sinó per
l'or que hi ha barrejat amb l'esco-
ria: perquè l'home no és mai
completament dolent i perquè ^{l'art} per-
ta ja en si un element de bondat
amb les seves formes harmòniques.

Però si al mestratge de l'artista i hi
acopla una gran dignitat moral,
si el seu geni està il·luminat
per les altes idees i sentiments
de la bondat i de l'amor diví, si
ell ve el cor pur i l'ànima neta
allavors les seves ~~obres~~ intuïció
atravessa les aparències del món
allavors i tot ja la profunda harmò-
nia de l'esser: allavors canta el
fart de l'inefable, gusta el licor
de la vida pura, veu en la llum
i en la convolució suprema.

J Beethoven va ésser gran ho-
meu pur, gran humil a la glòria,
per a copsar en son geni aquesta
rosada celesta. O quest encant, o quest

embadelliment, aquesta intuïció sublim. A
 quest gair de l'inefable no hi ha com
 la música per a donar-lo a raï i
 directament; i per això els sants en
 els seus èxtasis, en els ajuntaments
 amb la divinitat senten i saboreen
 una música subtil incomparable,
 perquè no hi ha com la ~~música~~ cap
 art com la música que vingui de tan
 lluny i que entri més endins, cap
 que s'abapi tan fortament a l'ànima i
 als sentits, que ens inondi i sub-
 mergeixi ^{tant} en la realitat de l'inefable.

Beethoven fou un escollit d'a-
 quets estats de gràcia. En els seus
adagis de les sonates, quartets i sim-
 fonies; en molts llocs de la seva gran
 missa; en l'Incarnatus, en el preludi
 que sona durant la consagració (una de
 les inspiracions més estupendes de tot l'art
 de tots els temps) Tot el celest Benedictus,
 la superba dansa al·legriatíca del
Vitam venturi saeculi amb el seu
 extasiat amen; tot aquests moments
 són gràcia de Déu al geni honest,
 humil i abnegat, arborat de caritat.

del gran artista

No us sembla que la moralitat,
en el seu sentit més precós, és
el ~~sacell~~ honorada i glorificada en
la música del ~~Beethoven~~, gran sort de
Böhm?

Sortint de Beethoven, temps ençà,
l'art dels sons ja devaluada; dege-
nera en el sentit precós de grande-
sa, de noble envergura, en el sentit
de noblesa animica. El sentiment
no s'acosta a aquella pureza
ideal; la tendresa no hi manca pas,
ni l'entusiasme sacós; les passions
criden fort i s'avaloten, però
tot té una valor intrínseca rebaixada,
tot no és pas or de pura llei. La
modalitat de l'art canvia també; es
transforma; s'enriqueix amb so-
nats esplèndids de lluir, i ma-
tises sorprenents ^{però} una remozuda
fonda ha alterat les aigües del
sentiment artístic; les onades han

crescut esvalotades, però el llat
 del fons ha pujat enfora, i
 l'espectacle ~~s'ha~~ ^{com} common no
 aconsoa, ni la plorar, les llorri-
 mes són roentes, ^{i pomes vegades} ~~no són~~ ^{per} foror
 tades. El cel, i ha envuolat; la
 blavor del cel de l'esperança ha
 estat malnosa per la negror
 de la desesperança. És que hanem
 entrat en ple romanticisme.

Però jo trobo que ara és din moria
 mal del romanticisme; trobo que
 s'el condemna mena ^{en bloc} de ple; que
 s'en parla amb un ^{menys} indiferent
 menyspreu. El romanticisme
 te una molt llesitima llibertat
 cristiana. És un alçapren de l'es-
 perit cap a l'ideal i és una exal-
 tació del sentiment del més en-
 llà; una onada alta del profund
 sentiment de l'infinit que corra ^{en} la

nostra ànima. Però tot el més
 bo es pot tornar el més dolent
 quan es desvia del bon camí.
 L'arma defensora més brillant
 i talladora pot fer bé o pot fer
 mal segons les mans que la fan
 dejen. Per això el romanticisme del
 segle passat és condemnable en
^{certs} molts aspectes, & causa i en altres
 és ben lleuable; en ell hi batesquen
 dues direccions ben oposades: una es-
 peritualista i restauradora, altra indi-
 vidualista, orgullosa i esceptica. Et
~~aquests dos principis i la seva in-~~
~~prementat sempre ben destinats~~
 El mal pitior fou que aquests
 dos principis no, mantingueren
 separats quasi mai, que un in-
 flui l'altre, resultant d'això
 una sumament més en
 les tendències més especialis-
 tes.

En l'art musical el romanticisme
 hi tingué una influència grandis-
 sima hi portà un llevat nou que
 fermentà en una gran llibertat
 de formes, en ^{unes} coloracions vibranti-
 mes, en unes subtilitats de com-
 binacions harmòniques, en una
 cridories i uns esllanguiments sen-
 timentals que avui encara que
 jén, encara que mofats i ana-
 tematitzats per les tendències més
 modernes que, ah! volent ~~parir~~
 del foc cenen en les brases;
 ja que no volen renèixer del
 sentimentalisme, sinó del sen-
 timent, anant a parar a les
 més seques formes i brutals
 formes acústiques. El romanti-
 sme en la música hi portà una
 modalitat nova del sentiment, un
 gran arborament simpàtic i expressador,
 si per tots eficaç i molt lloable
 i de bona llei si el foc no hi hoqués

portat una pallida moral, un llevat
de panteisme, un verí amagat
que fermentava en un rebaixament
de les qualitats excelses que en
els gran senis donen els tipus
de les obres mestres immortals.

J vull fer observar que en els
més grans artistes musicals del
romanticisme, el que's salva,
el que fa que'us donquin la
gran fruïció d'una gran bellesa,
és el for de bondat la noble es-
piritualitat, l'idealitat lumino-
sa, o l'esplèndida generositat de
les figures més remarcables i
~~de les veritables~~ senis que l'il-
lustraren.

El tipus més acabat i
esplèndid de la barreja de qualitats
i defectes dels músics romàntics
el tenim en Franz Liszt, ^{considerat} ~~com~~
home i com artista. Ell fou el gran
virtuós del piano que corria el món
admirant-lo amb el seu gran art d'exe-

cutant. Davant dels grans públics
 donava la música, o sovint la
 música ~~seu~~ bonal amb els seus
 prodigiosos mètodes cultuvernadors
 adulant el mal gust regnant,
 però quan tocava per a un públic
 selecte o entre els artistes de cap
 de brot amb els quals intimava,
 interpretava genialment les pa-
 gines més sublimes de Bach i
 Beethoven. Com compositor fou
 amb Berlioz el més gran pro-
 pulsor de les noves formes mu-
 sicals. Amarat com estava de les
 noves tendències sentimentals, aquestes
 secundaries en la seva musicalitat les
 formes més riques i exuberants, i ende-
 reïnava els germens específics de me-
 lodia i harmonia que apropiarien i
 donarien forma definitiva als ~~novels~~
 rics més concentrats i genials de
 la seva època i de l'esdevenidor.
 La avidesa del seu esperit i la
 subtilassa xuclava i s'assimilava el
 gran art del passat i el proclamava
 i l'expandia tot i sent un romanç
 de cor i ànima. Generos en tot, pro-

tegia amb la ^{seua} ~~priminoda~~ influència
i pertinença personal tota cone per-
sonalitat que ell vegeís despuntar
en el camp ~~seu~~ del seu art, obli-
dant-se de la seua pròpia obra.

Com home fou una barreja de
sant i de pecador. Era un vent
de temporal que ara venia d'a-
quí ara girava d'allà. Però
el pòsit de la seua ànima, sem-
pre perenne en el fons, era un
sentiment ~~pur~~ cristià, la seua
^{en la maduresa de la vida,} ~~el~~ d'un catolicisme conscient,
~~que~~ portà fins a desitjar el
sacerdoti i arribant a obtenir ordes
menors.

En aquesta barreja d'idealis-
me de passions desordenades, de ge-
nerositat i de certa truperia, ~~de la~~
~~vida de rigor~~ ^{part de la seua vida} m'ha explicat
tot el ^(aire) ~~carismic~~ i fins artístic
del romanticisme musical del
passat segle. En ell hi manca la
unil·lengua ingenua i bondadosa d'un
Haydn; ~~la vigència de la virtut~~

la fe candorosa, la puresa de cor
 genialment intuïdora del gran
 infant Mozart. La veigoria de
 la veritat i bondat moral del
 gran lluitador Beethoven; hi
 manca la ^{primera} profunda austeritat moral
 que dona a les obres dels ver genis o
 quell rasell del sentiment august
 de l'infinit religiós.

Havem retret a Liszt com a tipus
 representatiu d'aquella època musical; però
 ell, al nostre entendre, era més un porta
 estandart i un gran intuïdor de la nova
 manera que un realitzador pròpiament
 i definitiu del gènere. Les dues
 figures capdals, artísticament par
 tant, foren al meu parer, Cho
 pin i Schumann. En ells
 la musicalitat arrenca del fons
 de la pròpia natura; la música era
 l'expressió directa i legítima del
 seu ésser i al mateix temps la vera
 confessió del ^{sentiment} íntim ^{contingut}
 de l'època. Doncs bé, per esser tals,
 ells posseïen, o demés de la ^{gran} musica
 litat excelsa, una sinceritat, una
 bonesa, una cordialitat, un fons

de rectitut de consciencia una mora-
 litat latent que enlluerna i
 ennobleix les llurs obres i les
 hi dona'l tact d'aquella prau con-
 voladora que és com l'esperit que
 les acompanya i les fa duradores al gust
 de tots els homes i de tots els temps.
 Chopin malgrat les seues febleses,
 és una ànima germana de la de
 Mozart no és tan pura i per això
 la turbulencia la corint malal-
 tica l'expressió però també ^{excel·lent en} una
 candor inefable que es penetra i
 té un terç més afeblit i can-
 den una melangia a valtes deca-
 dent que és com una enyoran-
 ça d'una innocència perduda.
 Schumann, és més tumultu-
 os, té una turbulencia, una
 varietat a valtes que denoten
 l'influencia del nervós pante
 isme germànic que arborava
 tota la intel·lectualitat d'aquella
 època; però la una visió es
 seu idealisme ennobleix la
 seua música i la fa comprensiva;

+ però una sincera idealitat, una
 forta cordialitat enlluernant tota
 la seva misèria, una amor a
 la seva Polònia esclavat i
 li porta doncs la suborin més
 gustosa a la seva inspiració
 amb les presons dels notables i
 dels cantos de la seva Pàtria

ella porta un sentit força austera
 una ^{exquisida} ~~consciència~~ espiritualitat, comint un
 humorisme sa, que la redimeixen de
 les pesquedats perturbadores.

Chopin i Schumann són els
 dos grans misticis verament únics
 de l'època; els dos grans infants
 del mal del segle. A guat foren
 precedits d'un altre insèrrun
 tan sa de cor com presca d'inspira-
 ció: ^{que podríem anomenar} el geni de la melodia, que
^{el prodigiós} ~~el~~ anomenat Franz Schubert,
 qui fa les portes del romanticisme
 i sentit-ne tota la flaire portava
 encara tota la vanitat de l'ambient
 de Morart i Beethoven. I si Schu-
 bert obria la porta del ple del
 romanticisme, hi ha una gran
 figura molt apropiada nostre encara,
 que la tanca apoteòricament,
 amb resplendors que encara duren;
 aquesta figura tot l'hauran en-
 devinada, és Ricard Wagner.

El sentit íntim de l'art de Wagner
 en és a nosaltres, difícil de definir;
 n'estem encara massa influïts i
 massa enrihorats; ha estat l'encís
 musical, penetrant de la nostra època;
~~musical~~, i així deu ésser perquè
 n'ha sigut verament l'expressió;
 i nosaltres som peixats i modulats
 en aquest ambient; hi haurem trobat
 i forma part de la nostra naturalesa.
 Wagner en arxipat i en domina. Però
 si fem un examen de les nostres im-
 pressions artístiques experimentades
 per les obres dels grans músics
 esmentats en aquest meu pobre
 assaig, si observem la qualitat i la
 diferència de les impressions que en nosaltres
 han despertat, podem potser a contor-
 nos a definir l'específica inspi-
 ració d'aquest gran màgic de
 la nostra època ~~musical~~ ^{artística}.

Wagner és una gran síntesi; un
 gran xuclador de tots els germens
 musicals de des de l' Renaixement
 fins als nostres dies, de Palestina

42

lins a Chopin i Schumann. El
seu llenguatge musical arrenca d'a
quests ^{illuminats} però en la seua obra més
perfecta "Els Meistes Cantaires" la
manera de Bach hi és evidentis-
sima, i en el seu Festival
sacre Parcival, les cèl·lules har-
monies galestinianes i l'ús de
record flaire de la divina angli-
tat de la melodia gregoriana,
tot reposa pel seu geni; ~~resolten l'o-~~
~~bra amb un sentiment~~ donen a l'o-
bra una auríola d'un lluminós
misticisme. ^{Wagner} El tot i no assimila
i ho transforma dintre la seua mu-
sicalitat esplèndida ^{sentida} per a l'obra de
teatre. Però el ^{seu} ~~no és~~ ^{no és}
el de Schakespeare en el qual l'home
hi viu d'airel arrencat hi és
plasmant meravellosament amb les
seues característiques passionals
i amb ^{un} ~~un~~ teatre d'ensomni
musical, on les passions i aspiracions
humanes són decorades per una
música esplèndida de sonoritat

però generalment ^{mei} eloquents que
profundament sincers. El seu art
de certa inflor ni manca aquell
oblit de si mateix, aquell ^{complet} hu-
militat del geni a la gràcia de
la bellesa. La seva música no pot
tenir la fresca simplicitat d'un
Haydn, ni la tendresa inesfable d'un
Mozart, ni la noble expressió do-
lorosa i elevació contemplativa
d'un Beethoven i finalment
el seu místicisme no pot per ex-
pressar la devoció íntima, la ^{profunda} ~~profunda~~
^{sublim, harmonia} ~~cantarella~~ d'un Morsé de Sacri,
ni l'íntim sentir de la llum de
Crist d'un Victoria o Palestrina.
Wagner estava massa ple de si ma-
teix per a donar l'essència i el
licor de l'intimitat de l'ànima,
l'engorranca i la possessió del
be ~~del~~ de l'infinit. Wagner
viu per a l'art. col·loquialment pensa en
l'art i ^{el tot és art i és art} ~~per a l'art~~ tan noble com vol
quen, tan ideal com puguem pensar,
però la bellesa pura, la bellesa bai-
xada del cel no vol ésser buscada,

que ella es gracia divina; la bellera
auténtica la bellera pregona, la ver
de bellera la troven, millor dit,
es donada, als ~~gènia~~ artistes que prim
cipalment són homes complets, que
viuen una vida íntima de l'esperit,
que són homes pel temps de la
seua ànima, que senten el des-
fici de l'amor a tota cosa i a
tota criatura, que senten la veïe-
tat sobre d'ells, amb una responsabi-
litat angusta, i que així es porta
a l'adoració de la força primera,
a l'escalfor i lluminada de
l'amor a la Causa ^{eterna} primera,
a l'aquiescent i a la penetració
de la Divinitat angusta. es a dir
la bellera auténtica, la intuïció i
el gust de l'harmonia universal es
donada a l'humilitat solament a
la vera humilitat ^{abandonada} ~~entregada~~ a les
mans de la bondat immensa del
Déu, es donada al nos humil
ben benit de si mateix i sol
il·luminat pel llumet claríssim
de la vera ànima. ^{home artista} ~~artista home~~

és l'instrument de Déu, perquè es troba
en la plenitud de la llei moral en
la llei que ^{la}compendia tota la llei,
en el primer manament del De-
cal·leg. +

Per així la art més sublim
el trobarem en els genis més exal-
tats en aquest amor en artistes que
han viscut no per a l'art, sinó
per a complir amb la finalitat pri-
mera, d'ésser fills responents
al Pare eternal amorosíssim.

+ Allavors l'artista intueix amb clare-
sta l'harmonia del mon i de l'etern,
intueix la gràcia intima del jo
de totes les coses creades, el caràcter
que les caracteritzen, intueix la
llum dels esperits i la força que
mon endevina l'harmonia del
món cullà i s'estaria amb un
sentiment inesfable, que no li pot
donar nom, que és un Fort de
bel·l'itat suprema, que tota al vi-
de l'ener; allavors gusta el tact
de l'intuit.

Hi ha un nom en el món musical
 que tot ho omple: ~~que~~ porta el sentit
 de la gran plenitud i de l'aruda
 transcendència; aquest és el no el de
 la musicalitat més completa jun-
 tament amb el de l'inspiració més
 noble i profunda; aquest nom és
 el de Joan Sebastian Bach. Hensen aquí
 un artista gran entre els grans que
 feia música perquè aquest ^{era} el seu
 deure; que feia l'art com a ser-
 vent de Déu i del pròxim. No bus-
 cava noves formes ni volia ad-
 mirar al món. Ell solament complia
 la seva obligació; portant una vida
 patriarcal, arrossegada, anava do-
 nant al món l'obra musical
 més forta, i un especímen
 de nobilitat pietat, un art d'una
~~noblesa~~ ^{gran} profunditat i ~~noblesa~~ ^{noblora}
 espiritual ~~incomparable~~. Pare
 d'una vintena de fills treballava
 per la família i pel servei de Déu.
 Donava la seva música a raïf fet
 sense consciència del valor immens
 que tenia. Sense pensar en el món,

ni en la posteritat anava component
pel verrei de la nova capella oquells
motets i cantates i passions, ~~que~~ ni
cunq' tenia de la llua conservació.

La idea que tenia de la finalitat
de l'art està expressada en les regles
i principis d'aquellament
que donava als seus deixebles. "El
baix figurat", deia, "i executa amb
les dues mans, de tal manera que la
una esquerra executa les notes que
estan escrites mentre la dreta

hi afegia adicióna consonances i
disonances, sent una agradable
harmonia per a la gloria de Déu i
la justificable recreació de l'a-
nima. Quan aquesta intenció
no es guardada no hi ha vera mi-
rica sinó un enredatós clamor
infernau." En el petit llibre d'ar-
que, una calerci de petits chorals
i preludis, hi escrivia "Per a la glo-
ria del Déu altíssim i per a l'instruc-
ció del meu pròxim"; i en tantes
les partitures hi ^{posava} ~~inscrivia~~ el Gloria deo
gloria i el sem viva. I així no era

una fórmula rutinaria nió el credo
 que vivificava tota l'obra. Com diu
 el Dr. Schweitzer en Bach la muni-
 ca era un acte d'adoració. La seva
 activitat artística i la seva personalitat
 estan basades en la seva pietat.
 Els que hanen sentit la "Passió segons ~~Sanctus~~
 Mateu" coneixen prou aquesta pietat
 a quida "questa expressió sublim de
 sentiment cristianíssim. Coneixen
 prou aquella declamació tan justa del
 text evangèlic; aquella compunició
 de les aries que penetra el cor i
 la saltor llàgrimes; aquella afirma-
 ció estupefada del l'afirmació del Cen-
 turio al contemplar la mort del
~~Senyor~~ ^{de} Senyor, aquella afirmació tan
 categòrica "Aquest verament
 era el Fill de Déu". Coneixen
 "aquest recolliment espiritual, a
 aquella unió maravellosa, i nefasta-
 dels corals, que són l'oració o
 maraca d'harmonia, l'expressió di-
 recta de l'ànima com una quida, els batecs
 mateixos de l'esperit adorant.

Bach era una naturalesa musical
 formidable, jo crec la més ^{potent} gran
 que ha existit; la música en ell
 brolla d'ell com un riu cau-
 daler que ja surt ^{cap d'altre} format de
 les entranyes de la terra. La seva
 potencia i abundàcia és única. Però
 el que ^{li dona} la més alta valor és aquest
~~alt~~ sentit de noblesa, no solamente
 quan comenta textos religiosos, sinó
 també en les seues obres purament
 instrumentals; mai delinqüeix
 en l'expressió de les ^{baixes} passions.
Tersals. La seva melodia té
 una amplitut i un contorn com
 el d'una serralada immensa
 i una amorositat angusta com
 la d'unes aigües, profundes i
 plàcides reflectint l'estelada
 en nit serena. | Mes ^{de vegades} a voltes se
 li extreueixen tots els elements
 formidables de la seua musicalitat
 tot pren una vida exuberant de mo-
 vimient, les melodies es barrejen fi-
 zcoses, com en un requit de

Heusacui doncs l'art purament
 moral, ~~perque~~ ^{del} ~~que~~ porta el toc di-
 recte de Déu, perque i'abeura a
 la font mateixa de la bellesa eterna.
 L'art reune encoria de posicions ter-
 rals: reune les lluminances lan-
 térieures que engranzen el sentit.
 l'art reune bas de terra ^{ni ardors}
 de ranc, que porta tuta la resen-
 tat amb tuta una vibració del
 diu de l'ener. art que repora i
 eleva, que dona principi i no
 causa, que omple i allegera, que
 unifica i dona vida; l'art de més
 alta categoria perque ne de la mora-
 litat primera que és ^{la} vida matei-
 xa del mateix Déu.

perturbació com en una auroresa que
 no's pot contenir, com una rebel·
 ·lació; en continguda, l'escriptura es a
 trevida menysprenant la claretat com
 i obedi a una rufarada de reval
 ta. fins que la fe s'impura triom
 fa dora ^{text} retornant la pau i cere
 unitat. És en aquest fenomen sin
 gular del seu gèni hi trobo com
 la manifestació del pòrit del pu
 testantisme que era l'ambient en
 que Bach vivia i en el qual nar
 aut havia; i hi veig la seva fe
 i pietat sincera urant i domi
 nant els germens malòfics de
 l'heretgia. En Bach, malgrat
 la seva noblesa, no hi deixen d'exis
 tir però, les inquietuts de l'art de
 l' ^{esperenidors} ~~avensir~~ ^{avensir}. Com en el protestantis
 me hi ha l'arrel de tota la
 gràcies morals modernes. En la
 música és difícil de constatar
 en precisió "quantes influències, però

no es pot d'uptar que existeixen. La mímica arrenca massa del fons de l'home per a no ~~postar~~ preparar amb el seu llenguatge misterios tot i circumscribant tot el seu món interior.

Per a volar a la més pura i altíssima categoria de l'art mimical hem d'anar a les formes de la polidòria clàssica cristiana ^{catòlica} ~~catòlica~~ del segle XVI. Quan l'art arriba a una gran plenitud i perfecció és així perquè resulta una concreció sintetitzant de diversos elements que conflueixen en una unitat que s'han anat perfeccionant i que han ^{estat} ~~estat~~ per últim sintetitzats per un geni inflammat per l'ideal. La polidòria clàssica religiosa de procedència flamenca no pensuei la seva forma ^{més perfecte} ~~clàssica~~ més que en Itàlia ben armada i abraçada, pel geni de Palestrina. no podem per dir que aquest

52
via el mistic més gran que ha
existit. Penrant en ^{Palestina} Bach, en Beetho-
ven, en Mozart, en va de l'un
a l'altre i de les repetitives carac-
terístiques genials no ~~se~~ ^{no} ~~es~~ ^{es} ~~ca~~ ^{ca} ~~ba~~ ^{ba} ~~guina~~
polar ~~tot~~ ^{una} ~~de~~ ^{alta} ~~l'altre~~; però hi ha
una gradació de caràcter ~~intensa~~
~~ment~~ ^{entre ells} religiós, un sentiment intern
de cristianisme ^{que va depurant-se} ~~que~~ ~~fin~~ ~~arriba~~
a ^{una} ~~fl~~ ~~adoració~~ ingenua i puríssima,
que va creixent en perfecció fins
arribar a Palestina. ~~Aquesta gra-~~
~~doació creixent veu en~~ ~~en~~ ~~arrel~~ ~~centro-~~
~~ni al cronològic.~~ ~~En~~ ~~el~~ ~~la~~ ~~font~~ ~~mu-~~
~~rical~~ ~~més~~ ~~pura~~ ~~en~~ ~~aquest~~ ~~sentit~~
~~cregut~~, ~~la~~ ~~trovem~~ ~~en~~ ~~Palestina~~.
La seva música no se nos hi té
la potència de Bach, la seva gràcia
resumament no traspassa la de Mo-
zart, ~~tan~~ ~~cert~~ ~~és~~ ~~é~~ ~~evident~~ ~~que~~
no porta el treball de fondo hu-
manitat de la de Beethoven, però
té un do per sobre d'aquelles fortes
característiques, i de especial subtil

de la pura oració: la oració per-
ca del tot de l'amor de benedir,
de la divinitat amorosa en o-
blit complet de tota altra cosa, de
què mera o angúixa, per llunyança
que sia. És l'oració pura en la
forma la més perfecta. En Pales-
trina jo hi veig l'influència direc-
ta personal d'un sant, del sant de
l'alegria en Crist, de Sant Felip Veri
amir i confessor de Pier Luigi. Escolten
amb "Adoramus," del mestre i ^{us fan} l'efe-
te que es troben davant del Santíssim
i que es penetra a aquella mística pau,
i a quell consol benedictiu, a quella inti-
mitat i reverència a l'hora ^{del moment} de la Comunió sagrada
man i purificadora. Preuen els seus "Om-
nibus" amb el "Crux fidelis," quin consol amb
tanta tristesa! Quin plang més dolc el
de Jesús. Quina mística dolçor en
"dulce liquorem," <sup>dolçes para-
ules de deu</sup> "dulce es ducere," quina savoria i inefable!

Escolten el rubricat Stabat Mater, ^{quanta}
serenitat amb tanta tristesa! No s'hi inter-
que ja és gloria de la Verge i les anelli-
gues son com rosada celestial, consol

al contemplar

capítol 54

des mateixos angels. Els dolors de la
Verge! porten un limbe de claretat
divina, ^{amb} una consolació que penetra
al centre de l'ànima. Així és
diví, però d'una divinitat divi i humana
unim alhora, que és encendrat pel
fart de mortí dolor, qui es fa una de
la potencia humana. Tercitat, gracia,
blau de cel i el bon de tot, aquest
facte aquesta presència de l'home
let nostre. Heus aquí el que és
aquesta mística verament rassa
da; heus aquí l'art moral per
excel·lència, verament dignitat
de l'home. Si com diu Balme, l'acte
la moral ^{per excel·lència} ^{per l'origen} ^{en l'acte} és l'amor de Déu
a si mateix i per tan en l'home l'acte
moral ^{per excel·lència} consisteix en la participació d'aquest
amor, no hi dubte que l'obra d'art que
amb força

Si com diu Balme, l'acte ^{la} moral
no té altre origen que l'amor que
Déu té a la seva perfecció infinita: i
per tan, la moral en l'home consisteix
en la participació d'aquest amor explícit
o implícit d'aquest amor, no hi ha dubte

que l'obra d'art com més expressió a-
 quest sentiment august, com més re-
 netat, estigui d'aquesta caballeria divi-
 na, més alta serà la seva categoria,
 més pura la seva prau i més pro-
 funda. El cristianisme integral, tot
 se troba en el catolicisme, perquè co-
 lorment ell es dona a ferir amb cos i
 ànima, la seva sang i el seu esperit di-
 rei; Déu fet nostre, al tacte de la nostra
 carn, a l'entrellatament de la nostra
 ànima, quan nosaltres som prou humils
 i prou simples per a rebre aquest gran
 do de la Realitat suprema; i ell no obe-
 ga la nostra personalitat humana, perquè
 humana encara que divina és la persona
 de Jesús; no es desnaturalitza sinó que
 ens la torna més humans a copia de divi-
 nitat nos; i el nostre amor creix, creix
 per a tota cosa; i les passions no s'adormen
 que's ja encara creixen perquè es nu-
 rriquen i volament van pel dret camí
 que porta als horitzons incalculables
 de la vida vera. I doncs be, aquesta
 música Palestina porta com un
 licor d'aquest sentiment puríssim,

d'aquest sentiment que us ^{para} (per sobre del
mon tot i estimant-lo, ^{que} pens dona la robor
de l'intimitat de feris, ^{penetrant-nos,} tot ~~penetrant~~ d'amor
i d'adoració.

Però hi ha un art, que no s'en pot
dir art: perque art i artificio són paraules
sinònimes en cert sentit; i és ^{so} que
lo ara em vull referir al final d'a
granda ^{nova disertació} ~~noves paraules~~, és una expressió
de bellesa tota natural, no cecida de l'ex-
traordinària més absoluta de la simplicitat
més pura i ^{que} tant de l'humilitat més,
~~vest~~ te per base la gran virtut de la
perfecta humilitat. Aquesta ^{sin} ~~sin~~ ^{gular} ~~gular~~ bella expressió
~~sin~~ ~~gular~~ és la de la canço popular.
Ella és flaireira com una flor: porta tot
l'encant de la natura: tota la sin-
plicitat, tota l'ingenuïtat. La
canço popular quan en ella no s'hi ba-
rrera la dolentaria humana, és
flor de bellesa i de bonnat perque
veix de l'amor i de l'innocen-
cia embadalida: d'aquí ve la
seua gràcia inesfable. I quan aquesta

Cancó fou transplantada al camp de
 l'Escleria, resta començada i
 santificada; presuï volades
 angeliques; les ales se li aixam-
 plen per a volar al dèmit de
 la Divinitat. No hi ha miseria
 més lliure i més amorosa;
 més lliure i més austera, més
 ardida i més devota i ^{graciosa} que aquesta
 tonada de gracia que té el nom
 de cant gregoriana. És l'única
 cristiana que respon a la crida
 de Déu. L'escleria tot ho santi-
 fica; tot ho torna a la llei prime-
 ra de l'amor al Creador. De les
 restes dels cants de la llei mosaica, de
 les contricels del poble passà del
 cant de les chibauxes del ventit
 del jheronisme ella en presuï
 l'escorça, li donà el baf de
 l'Esperit Paràclit, i en feu
 la cançó santa, autèntica de la
 cristianitat.